

І МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ РЕФОРМ І СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ"

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ І НАБУТТЯ НОВИХ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

професор Сергій Омельчук (Херсонський державний університет)

місто Чернівці, 14 травня 2026 року

ВАЖЛИВО

не лише знати про тренди розвитку національної шкільної освіти, а й успішно втілювати їх у систему навчання в умовах динамічного світу

~~удосконалення
осучаснення
реорганізація~~

трансформація

ЯКІСНІ ЗМІНИ «ПРАВИЛ ГРИ»

моделювання нових підходів і технологій навчання, що відповідатимуть потребам наступних п'яти-десяти років

Основні виклики:

- тотальна диджиталізація
- прискорені темпи зростання знань
- динамічні зміни необхідних професійних навичок і компетенцій

Національний інститут стратегічних досліджень (2019)

<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/transformaciya-osvitnoi-sferi-u-suchasnomu-sviti-ta-perspektivi>

2020 Вихід із зони узвичаєності й комфорту
2022 в зону **ризиків і викликів**

реалії війни й масштабних потрясінь

спотворена демографічна ситуація

освітня міграція й еміграція українців

Пріоритети держави в галузі освіти

у центрі всіх змін має бути дитина, її **безпека, інтереси** та потреби.

Хімія

6 балів

Біологія

8 балів

Алгебра

11 балів

Укр. мова

9 балів

відсутність таланту

розвиток таланту

ДВА ПОГЛЯДИ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

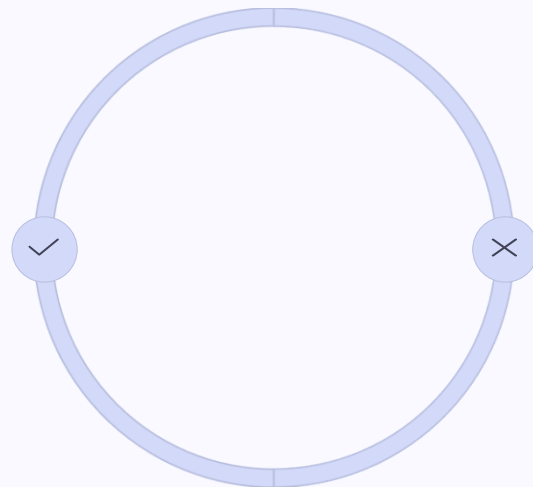
Кожен може досягти найвищого рівня майстерності **в будь-якій діяльності**. Необхідно лише по-справжньому бажати та працювати над собою!

Найбільший потенціал зростання - **підтягнути слабкі сторони**.

Кожен може досягнути найвищого рівня майстерності **лише в межах своїх талантів**, які унікальні та стабільні протягом життя.

Найбільший потенціал зростання - **розвиток сильних сторін**.

"хочу"
люблю процес

"треба"
не люблю процес

Тренд 1

поява нових професійних функцій учителя, на які вплинув сучасний контекст національної системи освіти

- забезпечення інклюзивного й безпечного освітнього середовища;
- надолуження освітніх втрат і врахування освітніх потреб здобувачів освіти, які постраждали від війни, переселення чи зазнали впливу пандемії;
- перезарахування результатів навчання для учнів, які навчалися за кордоном;
- психопідтримка дітей, які пережили травматичні події.
- надання учням і батькам емоційної підтримки;
- взаємодія з дітьми за кордоном для збереження їхньої національної ідентичності;
- розроблення / оновлення (і подальша реалізація) навчальних програм, навчально-методичних матеріалів відповідно до потреб воєнного (повоєнного) часу;
- формування стійкості в учасників освітнього процесу

Тренд 2

трансформація професійних диджитал-функцій
сучасного вчителя

Технологійні тренди в освіті на 2026 рік від МІНЦИФРИ

Штучний інтелект як асистент викладача / здобувача освіти

Замість того щоб забороняти ШІ, вчимося з ним працювати. Штучний інтелект вже став частиною життя молоді, тому завдання університету — навчити користуватися ним з розумом.

Кінець епохи паперової документації

Паперова звітність має стати архаїзмом. Цифрові інструменти масштабують на всі заклади освіти, замінюючи стоси паперів на кілька кліків у смартфоні.

Кожному здобувачеві — свій контент

Часи «однієї програми для всіх» минають. Рівний доступ до освіти залишається базою, але шлях кожного здобувача стає індивідуальним.

 thedigital.gov.ua

Тренди в освіті 2026 — Мрія замість паперових журналів та ШІ-помічник

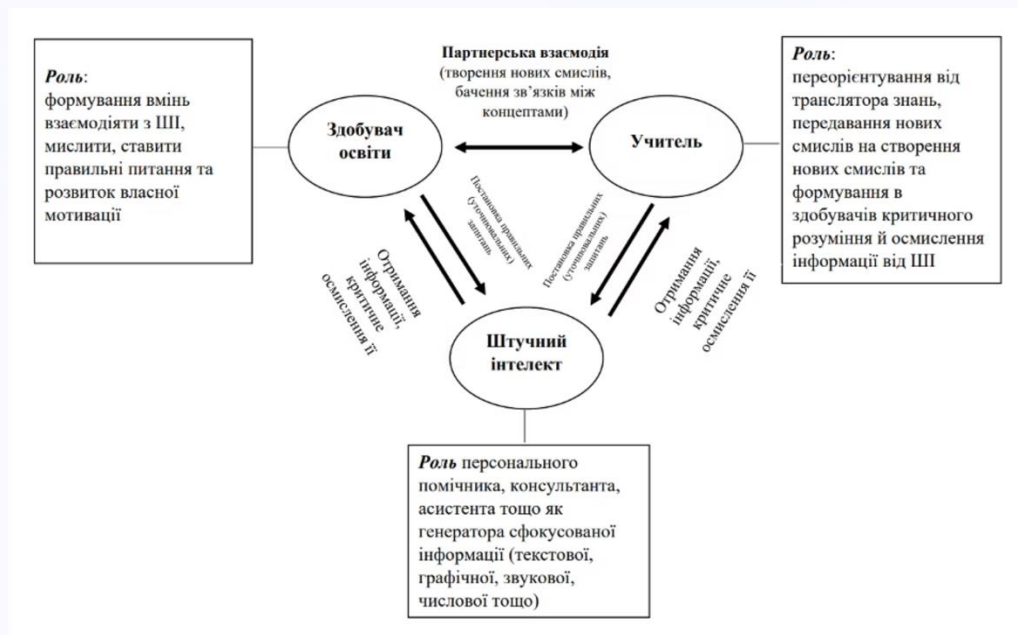
Світ змінюється швидше, ніж оновлюються підручники. Те, що вчора здавалося фантастикою, сьогодні стає буденністю у шкільних класах. Запускаємо серію матеріалів про технологічні тренди на 2026 рік. Перша

- навчання безпеки у віртуальному світі
- формування цифрової культури і здорових диджитал-навичок (встановлення й дотримання правил осмисленої та ввічливої поведінки онлайн, розвиток в учнів умінь правильно формувати свій цифровий світ і життя в ньому, запобігання кібербулінгу)
- моделювання цифрового світу як інструмента навчання (застосування цифрових інструментів не лише для розваг чи спілкування, а й для навчання; бачити у віртуальному світі інструмент для навчання)
- навчання учнів ефективно і вчасно знайти в усережжі потрібну (головне – правильну й надійну) інформацію, виділяти корисну інформацію із зетабайтів «інформаційного сміття», розпізнавати дезінформацію й оцінювати корисність інформації в цифровому світі
- використання цифрових інструментів для персоналізованого навчання
- організація асинхронної роботи учнів у цифрових середовищах

Цифрові платформи **як середовище навчання**, а **не як «додаток»**

Модель партнерської взаємодії «Учитель – здобувач освіти – штучний інтелект»

баланс між технологійними
інноваціями й людською взаємодією
в навчанні й оцінюванні

Технології **покращують**, а **не витісняють** людський компонент освітнього процесу

Тренд 3

трансформація професійних функцій учителя, що враховують вимоги сучасної школи щодо впровадження освітніх реформ у частині реалізації компетентнісного навчання

- розроблення освітнього контенту та педагогічного дизайну
- дотримання принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування відповідно до інтересів дитини
- забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учня (зокрема на основі визначення темпів засвоєння освітньої програми та/або послідовності вивчення окремих навчальних предметів [інтегрованих курсів])
- адаптація (модифікація) змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) для осіб з особливими освітніми потребами
- навчання інтегрованих курсів
- формувальне оцінювання

Тренд 4

трансформація функцій, пов'язаних із професійним розвитком, фахової стійкості, ініціативності та здатності навчатися впродовж життя

- **здатність адаптуватися до динамічних змін**
- **розвиток рефлексивних навичок і запобігання емоційному вигоранню**
- **розроблення траєкторії особистого та професійного розвитку**
- **наставництво вчителів-початківців та супервізія**
- **колективне навчання й горизонтальна взаємодія у професійних спільнотах як середовище для обговорення викликів, спільних досліджень, обміну успішними практиками, розроблення методичних матеріалів і взаємної психоемоційної підтримки**
- **модерування цифрових спільнот**
- **адвокація освітніх реформ**

- опанування цифрових ресурсів та платформ – від створення мультимедійних уроків і відеоконтенту до роботи в освітніх LMS
- створення цифрового портфоліо, що відображає професійні досягнення, результати підвищення кваліфікації й авторські методичні розробки
- опанування нових професійних ролей, наприклад, координатор освітнього напрямку (зокрема, за галузями або міждисциплінарного навчання), учитель-тьютор (надання індивідуальної підтримки учнів), наставник для учнів у межах предметних змагань чи науково-дослідницької діяльності, кар'єрний освітній радник (здійснення профорієнтації), наставник для вчителів-інтернів, розробник навчальних матеріалів, тренер-педагог, класний керівник, супервізор, участі в інституційному розвитку школи, реалізація міждисциплінарних проєктів тощо
- оцінювання власних фахових знань та умінь шляхом участі в незалежному тестуванні в межах сертифікації педагогічних працівників

Результати експертного опитування у формі онлайн-інтерв'ю

ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ, ЩО ЗАЗНАЛИ ТРАНСФОРМАЦІЙ

- Перехід від паперової документації до електронного документообігу (електронна звітність і робота з електронними журналами) (*Марія Блажко, Богдан Боднарчук, Ольга Кецмур, Людмила Таболіна*)
- Вибір модельних програм, курсів, зокрема інтегрованих, підручників тощо (*Марія Блажко, Оксана Калініченко*)
- Через повномасштабне вторгнення є потреба включати у структуру уроку елементи психоемоційної підтримки учнівства (під час тривоги, в укритті, після стресових ночей тощо) (*Оксана Калініченко*)
- Перехід від написання традиційних конспектів уроку до освітнього дизайну – створення сценаріїв, інтерактивних ресурсів, візуального та мультимедійного контенту, використання інтерактивних EdTech-інструментів (*Kahoot, Padlet, Mentimeter* тощо) (*Крістіна Головченко, Ольга Кецмур, Людмила Таболіна*)
- Трансформувалася функція оцінювання: хоча фактично результати навчання не нові, проте оцінювання відбувається за групами результатів (*Марія Блажко, Оксана Калініченко*); зміна акценту з контролю на формувальне оцінювання, аналітику поступу учня / учениці, використання цифрових інструментів моніторингу (*Ольга Кецмур*)
- Перехід від урочистих лінійок до організації та проведення соціально-емоційних ініціатив (*Крістіна Головченко*)
- Класне керівництво і комунікація з батьками тепер передбачають онлайн-спілкування, роботу з месенджерами, соціальними мережами (*Марія Блажко, Ольга Кецмур, Людмила Таболіна*)
- Перехід від підвищення кваліфікації лише на базі обласних інститутів ПК один раз на п'ять років до неперервного професійного розвитку, участі в неформальних професійних спільнотах, вебінарах, **EdCamp**, онлайн-практиках (*Марія Блажко, Ольга Кецмур*)

Результати експертного опитування у формі онлайн-ого інтерв'ю

НОВІ ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ

- Використання електронних освітніх платформ, аналітичних панелей, онлайн-ових систем для оцінювання (*Людмила Таболіна*)
- Організація дистанційного та змішаного навчання (вибір платформ, модерування онлайн-ової взаємодії, забезпечення цифрової безпеки) (*Крістіна Головченко, Ольга Кецмур*). Тепер немає потреби оголошувати карантин (наприклад, у разі недотримання температурного режиму), учитель швидко реагує на подібні виклики: продовжує навчання дистанційно (онлайн-ові уроки, асинхронний супровід, створення маршрутних листів або запис навчальних відео) (*Оксана Калініченко*)
- Створення власного цифрового контенту (*Ольга Кецмур*)
- Володіння інструментами штучного інтелекту (використання ШІ-сервісів, інтегрування можливостей ШІ у процес навчання для створення дидактичних матеріалів, персоналізації, формувального оцінювання, рефлексії учнів) (*Марія Блажко, Оксана Скобіна, Людмила Таболіна*)
- Функція модераторства онлайн-ових процесів, координування індивідуальних освітніх траєкторій учнів у цифровому середовищі (*Людмила Таболіна*)
- Функція травмапедагога (робота з дітьми й батьками, колегами, які перебувають у стресі) (*Ірина Горобченко*)
- Відповідальність за учнівство у час повітряної тривоги (перехід в укриття, проведення уроків в укритті або ж інша зайнятість з учнями в укритті) (*Марія Блажко*)

Результати експертного опитування у формі онлайн-інтерв'ю

НОВІ ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ

- Функція медіаграмотності та цифрової безпеки (учитель допомагає дітям розпізнавати маніпуляції, фейки, формує критичне мислення (*Людмила Таболіна*), навчання дітей безпечної поведінки в мережі (*Ольга Кецмур*), формування в учнівства цифрової етики (*Крістіна Головченко*)
- Надолуження освітніх втрат та психоемоційна підтримка (*Оксана Калініченко*)
- Підтримка гнучких освітніх траєкторій (*Ольга Кецмур*); створення інклюзивного простору та робота зі здобувачами, що мають особливі освітні потреби (*Ірина Горобченко, Оксана Калініченко*)
- Взаємодія з учнями / ученицями, які перебувають за кордоном (підтримка навчальної безперервності, адаптація навчальних матеріалів до різних часових зон, культурних контекстів і технічних можливостей) (*Крістіна Головченко, Людмила Таболіна*)
- Функція амбасадора інновацій (представлення свого досвіду в спільнотах, участь у всеукраїнських і міжнародних освітніх проєктах і форумах, створення авторських ресурсів, проведення вебінарів) (*Людмила Таболіна*)
- Участь у сертифікації педагогічних працівників (*Марія Блажко*), освітніх проєктах і грантах (*Крістіна Головченко*)
- Розвиток особистого бренду вчителя, публічність, медійність (*Людмила Таболіна*), блогерство (*Крістіна Головченко*)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ УЧИТЕЛЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Сергій Омельчук

Херсонський державний університет

 <https://orcid.org/0000-0002-0323-7922>

DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-10>

Ключові слова: професійна роль учителя, професійна функція вчителя, цифрова трансформація шкільної освіти, ШІ-тренди, професійний розвиток учителя

Анотація

У розвиткові світової й вітчизняної освіти відбувається істотне переосмислення професійних функцій учителя і як результат – трансформація їх. Це пов'язано передусім із викликами коронавірусної пандемії COVID-19, військовою агресією російської федерації проти України, цифровою трансформацією шкільної освіти, реформуванням української освіти тощо. Відповідно до професійних функцій змінюються і професійні ролі сучасного вчителя.

У статті досліджено трансформаційні процеси у структурі професійних функцій учителя в умовах глобальних і національних викликів та відповідно до сучасного контексту системи освіти в Україні.

 PDF

Опубліковано
2025-12-30

Дякую за увагу!

 omegas1975@gmail.com

 <http://www.omelchuk.ks.ua/uk/>

 <https://www.linkedin.com/in/serhii-omelchuk-6349641a4/>

 <https://www.facebook.com/sergij.omel.cuk.765737/>